

Panium - Nọmbà Kẹta

Iran náà àti Àkókò tí a Yàn: Àfíwéra Wòlì Kan

Jeff Pippenger

2025-02-28

Àkàwé àwọn wúndiá mewaá ni a tún sọ ní pátápátá gégé bí ó ti wà nínú itàn àwọn egbèrún m̀erínlélógójì. Habakuku orí keji gbé ọkàn àkàwé náà kalẹ̀ nígbà tí ó tọka sí iran náà tí ń sọrọ̀ ní ikeyin.

Èmi yòò dúró lóri ibi iṣọ mi, èmi yòò sì gbé ara mi kalẹ̀ lóri ilé-iṣọ, èmi yòò sì máa ṣọ láti rí ohun tí yòò ṣọ fún mi, àti ohun tí èmi yòò dáhùn nígbà tí a bá bá mi wí. Olúwa sì dá mi lóhùn, ó ní, Kọ iran náà silẹ̀, kí o sì jẹ́ kí ó yé kedere lóri àwọn wáláà, kí ẹnì tí ó bá kà á lè sáré. Nítorí iran náà ṣì jẹ́ fún àkókò tí a yàn; ṣùgbón ní ikeyin yòò sọrọ̀, kò sì ní purọ̀: bí ó tilẹ̀ pẹ̀, dúró de e; nítorí dájúdájú yòò dé, kò ní pẹ̀. Kiyèsì i, ọkàn ẹnì tí a gbé sókè kò dúró ṣinṣin nínú rẹ̀: ṣùgbón olódodo yòò yè nípa igbàgbọ̀ rẹ̀. Habakkuk 2:1–4.

Èsẹ̀ kọkàn�élógún nínú Dániẹ̀lì orí kọkànlá pèlú ń tọka sí “àkókò tí a yàn.”

Ọkàn àwọn ọba méjèjì wọnyí yòò sì wà fún ṣiṣe búburú, wọn yòò sì máa ṣọ irọ̀ níbi tábilì kan náà; ṣùgbón kò ní yorí sí rere: nítorí ikeyin ṣì wà fún àkókò tí a ti yàn. Danieli 11:27.

“Iran” tí Róòmù fi idí rẹ̀ múlẹ̀ jẹ́ fún “àkókò tí a yàn,” àwọn ọba méjì tí ọkàn wọn wà láti ṣe ikà, tí wọn sì ń sọ irọ̀ ní tábilì kan náà, ń ṣàfihàn àmì ọ̀nà àsoṣṣẹ̀ kan tí ó dé kí iran náà tó “sọrọ̀.” Kí àkókò tí a yàn tó dé, ọba méjì ń sọ “irọ̀”; ṣùgbón nígbà tí iran náà bá sọrọ̀ ní àkókò tí a yàn, kí í parọ̀. Àkókò tí a yàn náà ni òfin Ojọ̀ Àikú ní orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà, ipadé náà ní tábilì sì ń samisi ibèrẹ̀ àkókò àsoṣṣẹ̀ kan. “Iran” náà ni a mú ṣe ní inú itàn ní òfin Ojọ̀ Àikú, ṣùgbón a fi idí rẹ̀ múlẹ̀ ṣáájú òfin Ojọ̀ Àikú. Èyí hàn gbangba, nítorí a sọ fún àwọn olóòótọ̀ kí wọn dúró de iran náà, a sì tún sọ fún wọn kí wọn tẹ̀ jade nípa iran náà. Wọn kò lè tẹ̀ é jade ṣáájú imúṣe iran náà bí a kò bá tí fi idí iran náà múlẹ̀.

Jeremiah dúró fún àwọn tí ń “dúró” de iran náà:

Olúwa, iwọ̀ mọ̀; rántí mi, kí o sì bẹ́ mí wò, kí o sì gbẹ́san fún mi lóri àwọn tí ń ṣe inúnibíni sí mi; má ṣe mú mi lọ nítorí ifaradà pípẹ̀ rẹ̀: mọ̀ pé nítorí rẹ̀ ni mo ti jìyà ègàn. A rí àwọn ọ̀rọ̀ rẹ̀, mo sì jẹ́ wọn; ọ̀rọ̀ rẹ̀ sì di ayọ̀ àti idùnnú ọkàn mi fún mi: nítorí orúko rẹ̀ ni a fi pe mí, Olúwa Ọlọrun àwọn ọmọ-ogun. N kò jókòó ní àpéjọ̀ àwọn ẹlẹ̀yà, bèè ni n kò yọ̀; mo jókòó nikan nítorí ọwọ̀ rẹ̀: nítorí o ti fi ibínú kún mi. Èesẹ̀ tí irora mi fi jẹ́ àidáké, tí ogbẹ̀ mi sì jẹ́ aláíláradá, tí kò fẹ́ gba iwòsàn? Ṣe iwọ̀ yòò ha jẹ́ fún mi gégé bí èké, àti bí omi tí ń tànjẹ̀? Nítorí náà bayii ni Olúwa wí, Bí iwọ̀ bá padà, nígbà náà ni èmi yòò mú ọ̀ padà wá, iwọ̀ yòò sì dúró níwájú mi: bí iwọ̀ bá yọ̀ ohun iyebiye kúrò nínú ohun ègàn, iwọ̀ yòò dàbí ẹnu mi: jẹ́ kí wọn padà sọ̀dọ̀ rẹ̀; ṣùgbón iwọ̀ má ṣe padà sọ̀dọ̀ wọn. Èmi yòò sì fi ọ̀ ṣe odi idẹ̀ tí a fi ààbò yíkà fún àwọn èniyàn yíi: wọn yòò sì jagun sí ọ̀, ṣùgbón wọn kì yóò sẹ́gun rẹ̀: nítorí mo wà pèlú rẹ̀ láti gbà ọ̀ là àti láti yọ̀ ọ̀ silẹ̀, ni Olúwa wí. Èmi yòò sì gbà ọ̀ kúrò lówọ̀ àwọn èniyàn búburú, èmi yòò sì rà ọ̀ padà kúrò lówọ̀ àwọn alágbára ibànújẹ. Jeremiah 15:15–21.

Òfin Ojò Àìkú ní orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà ni ibi tí ààmì “írántí” ti jẹ àmì sí. Níbẹ̀ ni Sábáàtì tí a gbódò máa rántí nígbà gbogbo di kókó àdánwò ikeyin. Níbẹ̀ ni a ti rántí aṣẹgbè Tírè, ẹni tí a ti gbàgbé. Níbẹ̀ ni Olorun rántí ẹṣẹ Bábílónì, ó sì fi idájó ilọpo méjì fún un.

Àmì-òṅà tí isòrò wà ni òfin ojò Àìkú ní orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà, nítorí ibẹ̀ ni ẹranko ayé náà “ń sòrò” bí dragoni. Ní àmì-òṅà kan náà ni kẹtẹkẹtẹ nínú ilà àsoṭẹlẹ̀ Balaamu “ń sòrò.” Nígbà tí a bí Johanu Oníbatisiti, baba rẹ, Sakaria, ẹni tí a ti fi idènà ọrun dè láti máa sòrò, “ń sòrò.”

Ó sì ṣẹlẹ̀ pé ní ojò kejo ni wọn wá láti kọ ọmọ náà ní ilà; wọn sì pé é ní Sakaria, gégé bí orúko baba rẹ. Ṣùgbọ̀n iyá rẹ dáhùn, ó sì wí pé, Rára; ṣùgbọ̀n Johanu ni a ó máa pé é. Wọn sì wí fún un pé, Kò sí ẹni kankan nínú ibátan rẹ tí a ń pé ní orúko yí. Wọn sì fi àmì ẹ fún baba rẹ, bí ó ti fẹ́ kí a máa pé é. Ó sì béèrè fún àkọsilẹ̀, ó sì kọ ọ pé, Johanu ni orúko rẹ. Ẹnu sì yà gbogbo wọn. Lójúkan náà ni a sì tú ẹnu rẹ sílẹ̀, ahọ̀n rẹ̀ sì bọ̀, ó sì sòrò, ó sì yin Olorun. Luku 1:59–64.

Ní àkókò òfin Ojò Àìkú ní orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà, oṅbẹ̀ ikú ti papacy ni a mú láradá, ó sì di iṣọba kejo tí ó wá láti inú méje, nígbà tí USA, ẹni tí ààrẹ̀ rẹ̀ Donald Trump jẹ̀ ààrẹ̀ kejo tí ó wá láti inú méje. Ní àkókò kan náà ni a gbé ọgọ̀rùn-ún m̀erínlélógójì ẹgbẹ̀rún sókè gégé bí àsíá. Ọgọ̀rùn-ún m̀erínlélógójì ẹgbẹ̀rún náà ni iṣọba kejo tí ó wá láti inú méje. Ní òfin Ojò Àìkú ni a ti fi nọmbà méjọ sí àmì, ó sì jẹ̀ ní ojò kejo ni a kọ Johanu ní ilà, tí Sekaria sì sòrò. Itumọ̀ Sekaria ni pé Olorun ti “rántí.” Òfin Ojò Àìkú ni èké ti Sábáàtì tòótọ̀ tí a ní láti “rántí.” Ní òfin Ojò Àìkú ni a “rántí” àgbèrè Tírè. Ní òfin Ojò Àìkú ni Olorun “rántí” ẹṣẹ Babiloni, tí ó sì mú idájó rẹ̀ pọ̀ sí i ní ilọpo méjì.

Jeremiah sojú fún àwọn tí wọn jiyà idánwò àkókò náà tí wọn sì ń dúró de iran náà tí ó ń pé sí i. Ó sojú fún àwọn olóòtító tí wọn di ẹnu Olorun ní àkókò tí a yàn nígbà tí iran náà bá sòrò tí kò sì purọ̀. Iran náà tí ń sòrò ní àkókò tí a yàn ni àwọn ọba méjì tí ń pa irọ̀ fún ara wọn lórí tábilì kan ọ́ájú rẹ̀. Iṣẹ̀lẹ̀ náà ọ́ájú òfin Ojò Àìkú, nítorí náà ó ṣẹlẹ̀ nínú itàn Panium gégé bí a ti fi hàn nínú ẹṣẹ ketàlá sí keṣẹ̀dógún, èyí tí ó sì jẹ̀ àkókò kan náà nígbà tí “àwọn ọlọ̀ṣà ènìyàn” fi múlẹ̀ “iran” náà.

Ní àkókò wọnyen, ọ̀pọ̀ ènìyàn yóò dide sí ọba guúsù; àwọn oníjagídíjagan nínú àwọn ènìyàn rẹ̀ yóò sì gbé ara wọn ga láti mú iran náà ṣe; ṣùgbọ̀n wọn yóò ṣubú. Dániẹ̀lì 11:14.

Àwọn “adigunjalè” náà ni Róòmù, àti pé Róòmù ní ojò ikeyin ni Kátólíkì. Póòpù ni ó mú iran náà dúró ṣinṣin, ó sì ẹ̀ bẹ̀ ní àkókò tí ó ọ́ájú òfin Ojò-Àìkú diẹ̀. Ó ẹ̀ bẹ̀ nípa fifi ara rẹ̀ sínú ogun Panium níbi tí Trump ti borí Putin. Ogun náà ṣẹlẹ̀ ní ọ̀dún 200 BC, ọ̀dún kan náà tí Róòmù keferi wọ̀ inú itàn àsoṭẹlẹ̀. Pompey Nlá ẹ̀gun Jerúsálémù ní 63 BC. Iṣẹ̀lẹ̀ yí ṣẹlẹ̀ nígbà ipolongo ogun rẹ̀ ní Ilà-Oòrùn, nígbà tí ó dá sí ogun abẹ̀lẹ̀ láàárín àwọn arákùnrin Hasmonean, Hyrcanus II àti Aristobulus II. Pompey gba ti Hyrcanus II, ó yí Jerúsálémù ká, nígbèyìn-gbèyìn sì gba ilú náà lẹ̀yìn idóti oṣù m̀eta. Èyí fi ọ̀pin sí òminira Judea, ó sì jẹ̀ ibèrẹ̀ ọ́akóso Róòmù lórí agbègbè náà, èyí tí yóò di agbègbè ipínlẹ̀ kan lábẹ̀ ọ́akóso Róòmù nígbà tí ó yá.

Kí òfin Ojò Àìkú tó dé, póòpù ń bẹ̀bẹ̀ sínú itàn tí ó ní í ẹ̀ pẹ̀lú ogun Panium. Nígbà tí ó wọ̀ inú itàn àsoṭẹlẹ̀, ifarahàn rẹ̀ mú iran náà dúró gégé bí ohun tí a ti fi idí rẹ̀ múlẹ̀; iran náà ni yóò sì tún “sòrò” ní “àkókò tí a yàn” ti òfin Ojò Àìkú ní orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà. “Iran” tí ó lóra ni àsoṭẹlẹ̀ tí kò ẹ̀, èyí tí ó samisi ibèrẹ̀ àkókò idádúró nínú ọ̀wè àwọn wúndíá m̀ewáá. Ó tún samisi dídé angẹ̀lì kejì nínú àwọn angẹ̀lì m̀eta ti Ifihàn orí kẹ̀rínlá. Àsoṭẹlẹ̀ tí kò ẹ̀ ni ó mú àkókò idúróde wá, pẹ̀lú ọ́sírí láti “dúró” de

imúşẹ rẹ, bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé ó lọra.

Nínú itàn àwọn Millerite, àkókò idádúró nàà parí níbi ipàdẹ̀ àgọ̀ Exeter láti ojọ̀ kọ̀kàndínlógún oşù Kejo tí tí di ojọ̀ ketàdínlógún, 1844. Ìrẹ̀wẹ̀sì kan tí isọtẹ̀lẹ̀ tí ó kùnà mú wá, tí ó sì sí igbà idúró kan silẹ̀ tí a pèsè láti mú iwà pé ní inú ẹgbẹ̀ méjì àwọn wúndiá, ni àlàyé isọtẹ̀lẹ̀ tí ó ti kùnà tẹ̀lẹ̀ sì tẹ̀ lé e. Àlàyé ní Exeter n fi àwọn kúlẹ̀kúlẹ̀ tí ó bá iran nàà mu hàn nígbà tí ó bá ẹ. Àwọn ànímọ̀ kan nàà ni a lè rí nínú Matteu orí kẹ̀rindínlógún, nígbà tí Kristi mú àwọn ọ̀mọ-ẹ̀yìn Rẹ̀ lọ sí Kesarea Filipi. Láti igbà nàà lọ Kristi kọ̀ àwọn ọ̀mọ-ẹ̀yìn nàà ní tààrà nípa ohun tí yóò şelẹ̀ ní agbelebu.

Láti igbà nàà lọ ni Jẹ̀sù bẹ̀rẹ̀ sí í fi hàn àwọn ọ̀mọ-ẹ̀yìn rẹ̀ bí ó ti yẹ̀ kí ó lọ sí Jerúsálẹ̀mù, kí ó sì jìyà ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ohun lówọ̀ àwọn àgbààgbà, àti àwọn olórí àlùfáà, àti àwọn akòwé, kí a sì pa á, kí a sì jí i didẹ̀ ní ojọ̀ kẹ̀ta. Mátiù 16:21.

Ó yẹ̀ kí a kíyèsì pé ẹ̀şẹ̀ tí a şẹ̀şẹ̀ tọ̀ka sí wá láàárín igbà tí Jẹ̀sù fi hàn pé Èmí Mímọ̀ ni ó ti tọ̀ Pétérù sọ̀nà nínú idánimọ̀ rẹ̀ ti Jẹ̀sù gẹ̀gẹ̀ bí Kristi, Ọ̀mọ̀ Ọ̀lórùn aláàyé. Lẹ̀yìn nàà, nígbà tí Kristi bẹ̀rẹ̀ sí í kọ̀ wọn nípa àgbélẹ̀bùù tí n bọ̀, Pétérù tako ihinrere nàà, Kristi sì pẹ̀ Pétérù ní Sátàni. Ihinrere tí a tú èdidi rẹ̀ nígbà tí a fi iran nàà múlẹ̀ n mú ipele méjì ti àwọn olùjọ̀sìn jáde, tí Pétérù dúró fún wọn méjèjì.

Caesarea Filipi ni Panium, àwọn méjèjì sì n tọ̀ka sí àkókò tí a yàn ti àgbélẹ̀bùù nínú ilà Kristi, October 22, 1844 nínú itàn àwọn Millerite àti òfin Sunday lóní. Panium, Caesarea Filipi àti àpẹ̀jọ̀ àgọ̀ Exeter jẹ̀ àmì ọ̀pọ̀pónà àşọtẹ̀lẹ̀ kan nàà. Ní àmì ọ̀pọ̀pónà yìi ni a ti fi iran nàà múlẹ̀ pẹ̀lú ifihàn pọ̀pọ̀ sínú itàn nàà. Ìmúlẹ̀lẹ̀ iran nàà şáájú àkókò tí a yàn, nítorí Caesarea Filipi şáájú àgbélẹ̀bùù, àpẹ̀jọ̀ àgọ̀ Exeter şáájú October 22, 1844, àti Panium ní ọ̀dún 200 BC şáájú Pompey şẹ̀gun Jerusalemu ní ọ̀dún 63 BC. Ní igbà kan şáájú òfin Sunday ní USA, pọ̀pọ̀, ẹ̀ni tí ó jẹ̀ àgbèrè Tìre, yóò wọ̀ inú itàn àşọtẹ̀lẹ̀ ní gbangba. Nígbà tí ó bá ẹ bẹ̀ ẹ̀ni a ti fi iran nàà múlẹ̀.

A ti fi iran nàà múlẹ̀ nínú ogun aşojú kẹ̀ta ti orí kọ̀kànlá. Ogun aşojú àkókó şàfihàn ogun aşojú ikeyin, nítorí nàà ogun aşojú ikeyin yóò ní àwọn àbùdá àşọtẹ̀lẹ̀ kan nàà gẹ̀gẹ̀ bí àkókó. A òò gba ọ̀ba guúsù kúrò lónà igbàlẹ̀-kúrò, ẹ̀ni tí a şojú rẹ̀ nínú orúko Vladimir, tí itumọ̀ rẹ̀ jẹ̀ alákóşo àwùjọ̀, nípasẹ̀ àdéhùn àjọşepọ̀ láàárín pọ̀pọ̀ àti ààrẹ̀ Orílẹ̀-Èdè Amẹ̀ríkà. Pọ̀pọ̀ ikeyin yóò jẹ̀ ẹ̀ni kejo tí ó wá láti inú àwọn méje gẹ̀gẹ̀ bí imúşẹ̀ Ifihàn orí ketàdínlógún, àti ààrẹ̀ ikeyin yóò jẹ̀ ẹ̀ni kejo tí ó wá láti inú àwọn méje, bẹ̀e gẹ̀gẹ̀ ni asia àwọn ẹgbẹ̀rùn ogórùn-ún méjilélógóji.

Ìbáşepọ̀ tó wá láàárín pọ̀pọ̀ àti ààrẹ̀ ní ibèrẹ̀ jẹ̀ “àdéhùn aşírí,” àti pé àdéhùn ààrẹ̀ kejo àti ẹ̀ni ikeyin pẹ̀lú pọ̀pọ̀ yóò sì tún jẹ̀ “aşírí,” nítorí ní àkókò yìi a “gbàgbé” àgbèrè Tìrè ní ti àşọtẹ̀lẹ̀. Àdéhùn tó wá láàárín Reagan àti Pọ̀pọ̀ John Paul II jẹ̀ aşírí, şùgbọ̀n ní àkókò kan nàà pọ̀pọ̀ di ojú tí a mò jù lọ lórí ilẹ̀ ayé. Ohun tí a “gbàgbé” nípa àgbèrè Tìrè tí n şe panşágà pẹ̀lú gbogbo àwọn ọ̀ba ayé ni àbùdá pàtó kan ti ipò pọ̀pọ̀, ẹ̀yí tí ó kó gbogbo ẹ̀şẹ̀ rẹ̀ jọ̀ sínú ẹ̀ka kan şoşo ti isọtẹ̀. Àbùdá nàà ni ẹ̀şin Kátólíkì sọ̀ pé ó ní “àìşẹ̀şẹ̀ láti şìşẹ̀ aşìşẹ̀.” Otítọ̀ yìi şe pàtàkì tó bẹ̀e gẹ̀gẹ̀ bíi pé ẹ̀mi yóò fi orí kan láti ọ̀dọ̀ Sister White parí àpilẹ̀kọ̀ yìi báyi. A òò tẹ̀şíwájú pẹ̀lú àwọn ilà-ẹ̀kọ̀ wọ̀nyí nínú àpilẹ̀kọ̀ tó kàn, şùgbọ̀n bí o şe n ka orí tó tẹ̀lẹ̀ e yìi láti inú The Great Controversy, rántí pé ó fẹ̀rẹ̀ jẹ̀ gbogbo ọ̀mọ̀ ẹgbẹ̀ igbimọ̀ àjọşẹ̀ Trump ni Roman Catholic, pẹ̀lú àdàpọ̀ Pẹ̀ntíkòşítàli àti ifòkànsin tí Franklin Graham n ní ní gbogbo igbà, ẹ̀ni tí ó şẹ̀şẹ̀ ké síta fún àdúrà ní gbangba fún aşòdi-sí-Kírísítì ti àşọtẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀li.

“Ominira Èrì-Òkàn Nínú Èsùn”

“Báyí ni àwọn Pùròtèsítàntì ti n wo èsìn Róòmù pèlú ojú rere tó pò jù ti àwọn ọdún àtijó lọ. Ní àwọn orílẹ̀-èdè wònyí níbi tí Kátólíkì kò ti wà lórí ipò àṣẹ gíga, tí àwọn ọmọ ijọ Póòpù sí n tẹ̀lẹ̀ ọ̀nà ilàjà kí wọn lè jèrè agbára ifòye, àìbikítà tí n pò sí i wà nípa àwọn èkọ́ tí ó ya àwọn ijọ itúnṣe kúrò lódò àkóso ijọ Póòpù; èrò náà sí n gba ilẹ̀ pé, lẹ́yìn ohun gbogbo, a kò yàtò tó bèè lórí àwọn kókó pàtàkì gégé bí a ti rò tẹ̀lẹ̀, àti pé ifaramọ́ diẹ̀ láti ọ̀dò wa yóò mú wa dé inú ọ̀ye tó dára jù lọ pèlú Róòmù. Àkókò kan wà tí àwọn Pùròtèsítàntì fi n ka òmìnira èrì-òkàn sí ohun iyebíye gíga, èyí tí a fi iye nílá rà. Wọn kọ́ àwọn ọmọ wọn láti kóríra èsìn Póòpù, wọn sì gba pé láti wá àjọṣepọ́ pèlú Róòmù yóò jẹ̀ àìṣòótọ́ sí Ọlórùn. Sùgbón bí àwọn imọ̀lára tí a n sọ jade nísinsin yí ti yàtò síra tó!”

“Àwọn alágbèjà ipò póòpù sọ pé a ti fi èké kàn ijọ náà, ayé Pùròtèsítàntì sí n tẹ̀ síwájú láti gba ọ̀rò náà gégé bí òtítọ́. Ọ̀pọ̀ èniyàn n tẹnu mọ́ ọ̀n pé kò tọ́ láti fi àwọn írira àti àìlọ́ye tí ó samisi iṣàkóso rẹ̀ ní àwọn ọ̀rúndún àimọkan àti òkùnkùn ṣe idájọ́ ijọ ọ̀nì. Wọn dá iwà ikà rẹ̀ tí ó burú gidigidí láre gégé bí èso iwà ikà àkókò náà, wọn sì n jiyàn pé agbára ọ̀lájú ọ̀de-ọ̀nì ti yí imọ̀lára rẹ̀ padà.

“Ṣé àwọn èniyàn wònyí ti gbàgbé ètọ́ àìṣeṣe tí agbára onírera yí ti n fi ara rẹ̀ hàn fún ọ̀dún egbèrún méjọ? Kì í ṣe pé a ti fi ètọ́ yí sílẹ̀ rárá, sùgbón ní ọ̀rúndún kẹ̀rindínlógún a fidí rẹ̀ múlẹ̀ pèlú idánílójú tí ó lágbara ju ti igbàkígba rí. Bí Róòmù ṣe n sọ pé ‘ijọ kò tii ṣe àṣiṣe rí; bèè ni, gégé bí Ìwé Mímọ́, kí yóò sì ṣe àṣiṣe láéláé’ (John L. von Mosheim, Institutes of Ecclesiastical History, book 3, century II, part 2, chapter 2, section 9, note 17), báwo ni ó ṣe lè kọ́ àwọn ilàna tí ó darí iwà rẹ̀ ní àwọn igbà àtijó?”

“Ijọ póòpù kò ní fi ètọ́ tí ó n sọ pé ọ̀n kò lè ṣàṣiṣe sílẹ̀ láéláé. Gbogbo ohun tí ó ti ṣe nínú inúnibíni rẹ̀ sí àwọn tí wọn kọ́ àwọn èkọ́ igbàgbọ́ rẹ̀, ó kà á sí ohun tí ó tọ́; bèè ni, sé kò ní tún ṣe àwọn iṣe kan náà bí ànfààní bá wá sí i? Kí a yọ́ àwọn idèna tí àwọn ijọba ayé ti fi lẹ̀ e lórí nísinsinyí kúrò, kí a sì tún fi Róòmù padà sí agbára rẹ̀ àtijó, ní kíákíá ni ijínigbé iwà-ikà àti inúnibíni rẹ̀ yóò tún jí dide.”

“Ònkòwé kan tí a mọ́ dáadáa sọ báyí nípa iwà tí ijọba àṣẹ gíga Póòpù n hù ní ti òmìnira èrì-òkàn, àti nípa àwọn ewu tí ó n halẹ̀ mọ́ Orílẹ̀-Èdè Amẹ̀ríkà ní pàtàkì nítorí àṣeyọ́rì ilàna rẹ̀: ‘Ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ èniyàn wà tí ó fẹ́ fi ibèrù èyíkéyí sí Ijọ Roman Catholic ní Orílẹ̀-Èdè Amẹ̀ríkà kàn án sí ikàkípa tàbí iwà ọ̀mọ̀dẹ̀. Irú àwọn bèè kò rí nńkan kankan nínú iwà àti idúró Romanism tí ó tako àwọn ilé-iṣe òmìnira wa, bèè ni wọn kò sì rí nńkan kankan tí n fi àmì ewu hàn nínú idàgbàsókè rẹ̀. Nítorí náà, ẹ̀ jẹ́ kí a kọ́kọ́ fi diẹ̀ nínú àwọn ilàna ipilẹ̀ ijọba wa wé ti Ijọ Kátólíkì.’”

“Òfin Àgbékalẹ̀ ti Orílẹ̀-Èdè Amẹ̀ríkà n fi òmìnira èrì ọ̀kàn dájú. Kò sí ohun tí ó ṣe iyebíye sí i tàbí tí ó ṣe pàtàkì jù ú lọ. Póòpù Pius IX, nínú Lẹ̀tà Àgbáyé rẹ̀ ti ojọ́ kẹ̀kẹ̀dógún, oṣù Kejo, ọ̀dún 1854, wí pé: ‘Àwọn èkọ́ tàbí ihùwàsí àṣiṣe tí kò níye lórí tàbí ikígbe àiníròyìn ní itilẹ́yìn fún òmìnira èrì ọ̀kàn jẹ́ àṣiṣe àjàkálẹ̀-arùn tí ó burú jù lọ—àjàkálẹ̀-arùn kan tí, ju gbogbo àwọn miíràn lọ, a gbọ̀dọ́ máa bèrù rẹ̀ jù lọ nínú ipínlẹ̀ kan.’ Póòpù kan náà, nínú Lẹ̀tà Àgbáyé rẹ̀ ti ojọ́ kejo, oṣù Kejilá, ọ̀dún 1864, fi ègún ṣọ̀ṣi kàn ‘àwọn tí n sọ pé òmìnira èrì ọ̀kàn àti ti ijọ̀sìn èsìn wà,’ pèlú ‘gbogbo irú àwọn tí n tẹ̀síwájú pé ijọ kò gbọ̀dọ́ lo agbára.’”

“Ohùn pàtò tí Róòmù n lò ní Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà kò fi iyípadà ọkàn hàn. Ó jẹ́ aláfaradà níbi tí kò ti ní agbára. Bí Bishop O’Connor ti sọ pé: ‘Òmìnira ẹ̀sin ni a kàn n fara da títi di igbà tí a ó fi lè mú òdikejì rẹ̀ ẹ̀ ẹ̀ láisí ewu fún ayé Kátólíikì.’ ... Nígbà kan, aríbíṣọ̀ṣọ̀bù St. Louis sọ pé: ‘Ìkòsìn àti àìgbàgbó jẹ́ ẹ̀ṣẹ̀; àti ní àwọn orílẹ̀-èdè Kristẹ̀ni, gégé bí ní Ítálì àti Sípèèni, fún àpẹ̀rẹ̀, níbi tí gbogbo èniyàn ti jẹ́ Kátólíikì, àti níbi tí ẹ̀sin Kátólíikì ti jẹ́ apá pàtàkì nínú òfin ilẹ̀ nàà, a máa n fiyà jẹ́ wọn gégé bí àwọn ẹ̀ṣẹ̀ miíràn.’ ...”

“Gbogbo kádínà, áṣíbíṣọ̀ṣọ̀bù, àti bíṣọ̀ṣọ̀bù nínú Ìjọ Kátólíikì máa n búra ifaramọ̀ sí pòòpù, nínú èyí tí àwọn ọ̀rọ̀ wònyí wà: “Àwọn aláìgbàgbó-èké, àwọn oníyapa, àti àwọn ọ̀lọ̀tẹ̀ sí olúwa wa tí a mẹnù kàn (pòòpù), tàbí sí àwọn arópò rẹ̀ tí a sọ tẹ̀lẹ̀, èmi yóò fi gbogbo agbára mi ẹ̀ inúnibini sí wọn, èmi yóò sì tako wọn.” ’—Josiah Strong, Our Country, orí 5, ipínrò 2–4.

“Ó jẹ́ òtítọ̀ pé àwọn Kristẹ̀ni gidi wà nínú àjọṣepọ̀ Roman Catholic. Ẹgbẹ̀gbẹ̀rún nínú ìjọ yẹn ni wọn n sin Ọ̀lọ̀run gégé bí imọ̀lẹ̀ tí wọn ní ẹ̀ jẹ́ kí wọn lè ẹ̀. A kò jẹ́ kí wọn ní ààyè sí ọ̀rọ̀ Rẹ̀, nítorí nàà wọn kò mọ̀ òtítọ̀. Wọn kò tii rí iyàtọ̀ tó wà láàárín isin ọkàn aláàyè àti àtẹ̀lẹ̀ iṣe àbẹ̀ òfo àti àṣà ayeyẹ̀ lásán. Ọ̀lọ̀run fi itunú àánú wo àwọn ọkàn wònyí, bí a ti kọ̀ wọn nínú igbàgbó kan tí n tan èniyàn jẹ, tí kò sì n tẹ̀ ọkàn lọ̀rùn. Yóò mú kí itanràn imọ̀lẹ̀ gún inú òkùnkùn líle tí ó yí wọn ká. Yóò sí òtítọ̀ hàn fún wọn gégé bí ó ti wà nínú Jẹ́sù, ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ sì yóò sì gba ipò wọn pẹ̀lú àwọn èniyàn Rẹ̀.

“Sùgbọ̀n Ìjọ Róòmù gégé bí ètò kan kò fara mọ̀ ihinrere Kristi ní báyii ju bí ó ti rí lọ̀ ní àkókò èyíkẹ́yí tẹ̀lẹ̀ nínú itàn rẹ̀. Àwọn ìjọ Píròtẹ̀sítà wà nínú òkùnkùn nílá, bí kò bá rí bẹ̀è ni wọn ì bá ti mọ̀ àwọn àmì àwọn àkókò. Ìjọ Róòmù jìnà sí rere nínú àwọn ètò àti ọ̀nà iṣiṣẹ̀ rẹ̀. Ó n lo gbogbo ọ̀gbọ̀n àti ọ̀nà láti fa ipa rẹ̀ gùn sí i, àti láti mú agbára rẹ̀ pọ̀ sí i, gégé bí imúrasilẹ̀ fún ijà líle, tí a ti pinnu ṣinṣin, láti tún gba isàkóso ayé pada, láti tún fi inúnibini kalẹ̀, àti láti pa gbogbo ohun tí isin Píròtẹ̀sítà ti ẹ̀ run. Kátólíikì n ní ilẹ̀ sí i ní gbogbo ẹ̀gbẹ̀. Ẹ̀ wo iye ìjọ àti ilẹ̀-ìjọsin rẹ̀ tí n pọ̀ sí i ní àwọn orílẹ̀-èdè Píròtẹ̀sítà. Ẹ̀ wo gbajúgbajà àwọn kólẹ̀jì àti ilẹ̀-ẹ̀kọ̀ gíga rẹ̀ ní Amẹ́ríkà, tí àwọn Píròtẹ̀sítà n ẹ̀tílẹ̀yin fún ní ọ̀nà púpọ̀ bẹ̀. Ẹ̀ wo idagba ijọsin ààtò ní England àti bí àwọn èniyàn ẹ̀ n yapa lọ̀pọ̀ igbà sí ọ̀dò àwọn Kátólíikì. Àwọn nnkan wònyí yẹ́ kí wọn jí ibànújẹ̀ àti àniyàn gbogbo àwọn tí n fi iyebíye sí àwọn ilàna mímọ̀ ti ihinrere.”

“Àwọn Pùròtẹ̀sítànti ti fowọ̀ kan pòòpèrì ní ọ̀nà àitọ̀, wọn sì ti ẹ̀ é láàánú; wọn ti ẹ̀ àwọn àdéhùn ifaramọ̀ra àti àwọn iyònda, èyí tí àwọn Pápísi fúnra wọn yà sí, tí wọn kò sì lè lóye. Àwọn èniyàn n pa ojú wọn mọ̀ sí iwà gidi ti Róòmánisimù àti sí àwọn ewu tí a ní láti retí láti ọ̀dò àṣẹ̀ gíga rẹ̀. Ó yẹ́ kí a jí àwọn èniyàn lójú láti dojú kọ̀ ilòsìwájú ọ̀tá tí ó léwu jù lọ̀ yí sí òmìnira ilú àti ti ẹ̀sin.

“Ọ̀pọ̀ àwọn Pùròtẹ̀sítànti rò pé ẹ̀sin Kátólíikì kò ní àfẹ̀sẹ̀mulẹ̀, àti pé ijọsin rẹ̀ jẹ́ ilopo-iṣe ayeyẹ̀ tí ó sòro, tí kò sì ní itumọ̀. Níhìn-in ni wọn ti ṣiṣe. Bí ó tilẹ̀ jẹ́ pé Róòmánisimù dá lóri ẹ̀tàn, kí i ẹ̀ itanjẹ̀ àgbèrẹ̀gbèrẹ̀ tí ó burú tí ó sì kùdiẹ̀kùdiẹ̀. Iṣe ijọsin ti Sọ̀ṣì Róòmù jẹ́ ayeyẹ̀ pàtàkì tí ó n múni ní imọ̀lára gidigidi. Ifihàn rẹ̀ tí ó léwà gidigidi àti ààtò isin rẹ̀ tí ó kún fún iwà ọ̀wọ̀ mú àwọn imọ̀lára àwọn èniyàn lókàn, wọn sì pa ohùn idájọ̀ inú àti ti ẹ̀rí-ọkàn dákẹ̀. Ojú ni a n yò. Àwọn sọ̀ṣì nílánlá, àwọn irinàjò ayeyẹ̀ tí ó kún fún ọ̀lá, àwọn pepe wúrà, àwọn ibi mímọ̀ tí a fi ọ̀ṣọ̀ iyebíye ẹ̀, àwọn àwòrán yíyàn lóri, àti iṣe ọ̀nà igbẹ̀sẹ̀ tí ó rẹwà gidigidi n bá ifẹ̀ ewà sòro. Etí nàà pẹ̀lú ni a n fà mọ̀ra. Orin nàà kò ní eni tí ó ta a lóri. Ohùn aláyònda ọ̀lọ̀rọ̀ ti ẹ̀rọ̀ organù tí ó jinlẹ̀, nígbà tí ó dàpọ̀ mọ̀ orin ọ̀pọ̀ ohùn bí ó ti n gbóná kiri lábẹ̀ àwọn àgboorùn gíga àti láàrín

àwọn ojú onà pílà pílà ti àwọn kátídírà nílá rẹ̀, kò lè sàì mú ọkàn èniyàn kún fún ibèrù mímọ̀ àti òwò.”

“Ògo òde yí, igúnpin, àti ayeyè یشه, tí kò şe nhkan bí kò şe láti fi şe eleyà ifékúfẹẹ ọkàn tí eșe ti mú àisàn bá, jẹ ẹrì ibàjẹ inú. Èsìn Kristi kò nílò irú àwọn ohun amúnileyìn bèè láti jẹ kí a fowósi i. Nínú imólẹ̀ tí n tòn láti orí àgbélébùú, èsìn Kristeni tòótó hàn gégé bí ohun mímọ̀ àti eleyà tó bèè gégé tí kò sí ohun ọ̀şó òde kankan tí ó lè fi kún iye tòótó rẹ̀. Èwà iwà mímọ̀ ni, ẹmí tütü àti idákẹjẹ, èyí tí ó niye lójú Olórun.”

“Ìmólẹ̀ àti yíyò ara işáfihàn ọ̀rò kì í şe àmì dájúdájú ti irònú mímọ̀ tí a gbé ga. Ìmòye gíga nípa işe onà, àti iwà tütü tí ó rẹwà nínú ifẹ-ọkàn, sáà maa n wà nínú àwọn ọkàn tí í şe ti ayé àti ti ifékúfẹẹ ara. Sátàni sáà maa n lò wòn láti mú kí èniyàn gbàgbé àwọn àini ọkàn, kí wòn má bà a rí ayé ojú iwájú, iyè àikú, kí wòn yí pada kúrò lódò Olùrànlówó wòn aláilopin, kí wòn sì gbé igbésí ayé yí nikan fún ayé yí.”

“Èsìn tí ó dá lóri ohun ita maa n wuni sí ọkàn tí a kò tii sò di otún. Ògo àti àşà ayeyè nínú ijòşin Kátólíkì ní agbára amúniláfẹẹ, amúwèrè, nípa èyí tí a fi n tan ọ̀pò èniyàn jẹ; wòn sì bèrè sí í wo Ijò Róòmù gégé bí ẹnu-onà ọrun gan-an. Kò sí ẹni tí yòò lè dúró şinşin lòdì sí ipa rẹ̀ bí kò şe àwọn tí wòn ti fi eșe wòn gbìn múlẹ̀ lóri ipilẹ̀ otító, tí a sì ti sò ọkàn wòn di otún nípasẹ̀ Èmí Olórun. Ègbẹgbèrùn àwọn tí kò ní imò irírí ti Kristi ni a ó darí lo láti gba irísí iwà-bi-Olorun láini agbára rẹ̀. Irú èsìn bèè gan-an ni ọ̀pò èniyàn n fẹ.”

“Ijòşin ní eșe láti dáríjì ni ó mú kí omọ èsìn Romu nímólára pé òun wà ní òminira láti şe; bèè ni ilàna ijewó eșe, láisi èyí tí a kì í fi idáríjì rẹ̀ fún un, tún maa n fún ibàjẹ ní àayè. Ẹni tí ó bá kúnlẹ̀ níwájú èniyàn tí ó şubú, tí ó sì tú àwọn irònú àşírí àti àwọn ifojúsùn inú ọkàn rẹ̀ jáde nínú ijewó eșe, n rẹ̀ eđá ọkúnrin rẹ̀ sílẹ̀, ó sì n dín gbogbo imólára olólá inú ọkàn rẹ̀ kù. Nípa fifi àwọn eșe ayé rẹ̀ hàn fún àlùfáà kan,—eleşe, èniyàn kíkú tí ó lè şişe, tí ó sì sáà maa n bàjẹ nípa otí-wáini àti iwà àimó,—iwòn apeere iwà rẹ̀ maa n rẹ̀ sílẹ̀, ó sì di aláimó nítorí èyí. Èrò rẹ̀ nípa Olórun ni a rẹ̀ sílẹ̀ dé iríra eđá èniyàn tí ó şubú, nítorí àlùfáà dúró gégé bí aşojú Olórun. Ijewó tí n rẹ̀ èniyàn sílẹ̀ yí láti ọ̀dò èniyàn sí èniyàn ni isun àşírí láti inú èyí tí ọ̀pò nínú ibi tí n bà ayé jẹ̀ tí ó sì n mú un ye fún iparun ikeyin ti şàn jáde. Síbẹ̀, fún ẹni tí ó nífẹ̀ sí itẹlọrun ara-ẹni, ó dùn mó on ju láti jẹwó fún eleyé ẹni kíkú lo ju láti şí ọkàn rẹ̀ sí Olórun. Ó wù ú sí eđá èniyàn jùlo láti şe ijìyà irònúpiwàdà ju láti kọ eșe sílẹ̀; ó rorùn ju láti pa ara lára nípa aşo ọ̀fò àti ẹgún àti ẹwòn tí n pa nírun ju láti kàn mó agbelebu ifékúfẹẹ ti ara. Yíòkù tí ọkàn ti ara sì n fẹràn láti ru, ó wuwo gan-an, dípò kí ó tẹrì ba sí abẹ̀ yíòkù Kristi.

“Ibawòn tó lágbara gan-an wà láàárin Ijò Róòmù àti Ijò àwọn Júù ní àkókò igbà àkókò iwà Kristi. Nígbà tí àwọn Júù, ní ikòkò, n tẹ gbogbo ilàna ofin Olórun mólẹ̀, ní ita wòn sì muna gidigidi nínú pípa àwọn ofin rẹ̀ mó, wòn n fi àwọn ibéèrè líle àti àşà ibílẹ̀ kún un débi pé igboràn di ohun irora àti ẹrù. Gégé bí àwọn Júù şe n jẹwó pé àwọn n bọwò fún ofin, bèè nàà ni àwọn omọ èsìn Róòmù n sò pé àwọn n bọwò fún àgbélébùú. Wòn gbé àmì ijìyà Kristi ga, şùgbón nínú igbésí ayé wòn wòn n şe Ẹni tí ó dúró fún.”

“Àwọn omọ-eyin Pópù fi àgbélébùú lé àwọn şoşisi wòn, lé àwọn pepe wòn, àti lé aşo wòn. Ní gbogbo ibi ni a ti n rí àmì àgbélébùú. Ní gbogbo ibi ni a ti n bu ọlá fún un ní òde, tí a sì n gbé e ga. Şùgbón àwọn ẹkọ Kristi ni a ti sin mó lábẹ̀ àkójopò àşà aláini itumò, àwọn itumò èkè, àti

àwọn ibeèrè líle. Ọ̀rò Olùgbàlà nípa àwọn Júù aláìfaradà, n kan sí àwọn olórí Ijọ Roman Kátólíkí pèlú agbára tí ó tóbi jù bẹ̀ẹ̀ lọ pé: ‘Nítórí wọn n di ẹ̀rù wúwo, tí ó sì nira láti ru, wọn sì n fi í lé èjìkà èniyàn; sùgbón àwọn tikára wọn kì yòò fi ọ̀kan nínú àwọn ìka wọn sí i.’ Matthew 23:4. A n pa àwọn ọ̀kàn onítèsí-ọ̀kàn mó sínú ìbèrù àìdákéjẹ, nígbà tí wọn n bèrù ibínú Ọ̀lórún tí a ti mú bínú, nígbà tí ọ̀pò nínú àwọn ọ̀lólá ijọ n gbé nínú igbé ayé adùn àti ifẹ̀kúfẹ̀ ara.”

“Ìjọsin àwọn ère àti àwọn àjẹkù mímó, ipè sí àwọn ẹ̀ni-mímó, àti gbígbe pòòpù ga jẹ ọ̀gbón ẹ̀tàn Satani láti fa ọ̀kàn àwọn èniyàn kúrò lẹ̀dọ̀ Ọ̀lórún àti lẹ̀dọ̀ Omọ Rẹ̀. Láti mú iparun wọn se, ó n tiraka láti yí àkíyèsí wọn padà kúrò lẹ̀dọ̀ Ẹ̀ni náà nípasẹ̀ ẹ̀ni tí òun nikan ni wọn lè rí igbàlà. Yòò darí wọn sí ohunkóhun tí a lè fi rọ̀pò Ẹ̀ni tí ó ti wí pé: ‘È wá sọ̀dọ̀ Mi, gbogbo ẹ̀yin tí n sìşẹ̀ kára tí a sì di ẹ̀rù wu, Ẹ̀mi yòò sì fún yín ní isinmi.’ Matteu 11:28.”

“Ìsapa àìdákéjẹ Sátàni ni láti sọ iwà Ọ̀lórún di àbùkù, iwà ẹ̀şẹ̀, àti àwọn ọ̀ràn gidí tí ó wà nínú ewu nínú ija ñlá náà. Èrò àrẹ̀kẹ̀rẹ̀kẹ̀ rẹ̀ n dín ojúşẹ̀ òfin àtòrunwá kù, ó sì n fún èniyàn ní àyè láti dẹşẹ̀. Ní àkókò kan náà ó mú kí wọn di imòràn èké nípa Ọ̀lórún móra, kí wọn lè wo Ọ̀un pèlú ìbèrù àti ikórííra dípò pèlú ifẹ̀. A n fi ìkà tí ó wà nínú iwà tirẹ̀ gan-an kàn mó Ẹ̀lẹ̀dàá; a sì fi hàn nínú àwọn ètò ẹ̀şin, a sì n sọ ọ̀ jade nínú àwọn ọ̀nà ijọsin. Báyií ni a se n fọ̀ ojú inú èniyàn, Sátàni sì n rí i dájú pé wọn di aşojú rẹ̀ láti jagun sí Ọ̀lórún. Nípasẹ̀ àwọn iròyin tí a ti yí padà nípa àwọn iwà àtòrunwá, a mú àwọn orílẹ̀-èdè aláíní Ọ̀lórún gbà pé ẹ̀bọ̀ èniyàn jẹ̀ ohun tí ó ye kí a se láti lè rí ojú rere Ọ̀lórún; a sì ti se àwọn ìkà burúkú jùlọ̀ lábẹ̀ oríşiríşì ìrísí ìbòrìşà.”

“Ìjọ Roman Kátólíkí, nípa fifi àwọn àwòşẹ̀ ẹ̀şin abòrìşà àti ti Kristeni şòkan, àti, gégẹ̀ bí ẹ̀şin abòrìşà, nípa şíşẹ̀ àfihàn iwà Ọ̀lórún ní ọ̀nà tí kì í se òtítọ̀, ti lo àwọn işe tí kò kéré ní ìkà àti ìbèrù. Ní ojọ̀ işàkóso gíga ti Róòmù, àwọn irinşẹ̀ iyà wà láti fi mú kí a fara mó àwọn ẹ̀kọ̀ rẹ̀. Ọ̀pó iná wà fún àwọn tí kì yòò jẹ̀wọ̀ sí àwọn ẹ̀tọ̀ tí ó n sọ pé ó ní. Àwọn ipakúpa sì wà ní iwọn tí a kì yòò mó láé tí tí di igbà tí a ó fi sí i paya nínú idájọ̀. Àwọn olórí gíga ijọ náà kẹ̀kọ̀, lábẹ̀ Sátàni olúwa wọn, láti dá ọ̀nà sílẹ̀ láti fa iyà tí ó pọ̀ jùlọ̀ tí ó seé se àti láti má se parí ẹ̀mí ẹ̀ni tí a n jẹ̀ níyà. Ní ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ igbà, a máa n tún ilàna ọ̀run àpààdi náà se dé ọ̀pin gíga jùlọ̀ tí ifaradà èniyàn lè gbà, tí tí ẹ̀dá ara fi dáwọ̀ ijàkadì dúró, tí ẹ̀ni tí n jiyà náà sì kì ikú gégẹ̀ bí itúsílẹ̀ adùn.”

“Bẹ̀ẹ̀ ni ipínlẹ̀ àwọn aláta kò Róòmù rí. Sùgbón fún àwọn omọlẹ̀yìn rẹ̀, ó ní ibáwí pàşán, ebi iyàn tí n pa èniyàn run, àti àwọn inira ara ní gbogbo ìrísí tí a lè rò, tí n mú ọ̀kàn şàisàn. Láti lè rí ojúrere Ọ̀run gbà, àwọn olùrònúpìwàdà rú òfin Ọ̀lórún nípa rú òfin işẹ̀dá. A kó wọn láti ya àwọn idè tí Ọ̀un fúnra Rẹ̀ ti dá láti bükún àti láti mú igbé ayé èniyàn lórí ilẹ̀-ayé yọ̀. Ilé-isínkú ni ó ní àràádọ̀ta ọ̀ké àimoye àwọn olùfaragà tí wọn lo igbésí ayé wọn ní asán nínú isapa láti borí àwọn ifẹ̀ inú àdáyéba wọn, láti pa gbogbo èrò àti imọ̀lára iyónú sí àwọn ẹ̀lẹ̀dàá ẹ̀lẹ̀gbẹ̀ wọn mọ̀lẹ̀, gégẹ̀ bí ohun tí n mú ibínú Ọ̀lórún wá.”

“Bí a bá fẹ̀ lóye iwà ìkà Satani tí a ti pinnu tẹ̀lẹ̀, tí ó ti hàn gbangba fún ọ̀pọ̀ ọ̀górún-ún ọ̀dún, kì í se láàárín àwọn tí wọn kò tii gbọ̀ nípa Ọ̀lórún rí, sùgbón ní àárín ọ̀kàn-àya gan-an àti kàákiri gbogbo àyè Kíríséńdọ̀mù, kò sí ohun miiran tí a nilò ju kí a wo itàn Romanism. Nípasẹ̀ ètò itànje ñlá yií, omọ-aládé ibi n mú ète rẹ̀ se, ẹ̀yiini ni láti mú àbùkù bá Ọ̀lórún àti láti mú ibanújẹ̀ wá sórí èniyàn. Bí a sì se n rí i bí ó ti n şàşeyorí nínú fifi ara rẹ̀ pamó àti nínú mímu işe rẹ̀ se nípasẹ̀ àwọn aşájú ijọ, a lè túbọ̀ lóye dáadàa idí tí ó fi ní ikórííra ñlá bẹ̀ẹ̀ sí Bíbélì. Bí a bá ka Ìwé náà, àánú àti ifẹ̀ Ọ̀lórún ni a ó fi hàn; a ó sì rí i pé kò fi ọ̀kan kankan nínú àwọn ẹ̀rù wúwo wònyí lé èniyàn lórí. Gbogbo ohun tí Ó béèrè ni ọ̀kàn tí ó fọ̀ tí ó sì ronúpìwàdà, àti ẹ̀mí onirẹ̀lẹ̀,

onígboràn.”

“Kristi kò fi àpẹ̀ẹ̀ kankan hàn nínú ayé Rẹ̀ fún àwọn ọ̀kúnrin àti obìnrin láti ti ara wọn mọ̀ sínú àwọn ilé ajẹ̀mọ̀sinşin kí wọn lè yẹ̀ fún ọ̀run. Kò tì kóni rí pé a gbòdò dí ifẹ̀ àti àánú nínú. Ọ̀kàn Olùgbàlà kún-ún fún ifẹ̀ tí n̄ s̄an jade. Bí èniyàn ẹ̀ ń sún mọ̀ pípé iwà rere tó, bèẹ̀ ni imọ̀lára rẹ̀ n̄ túbò lágbára sí i, imòye rẹ̀ nípa ẹ̀şẹ̀ sí n̄ túbò jinlẹ̀ sí i, àánú rẹ̀ fún àwọn tí a pọ̀n lójú sí n̄ jinlẹ̀ sí i. Póòpù n̄ sọ̀ pé òun ni aşojú Kristi; şùgbọ̀n báwo ni iwà rẹ̀ ẹ̀ lè dúró ní ifiwéra pẹ̀lú ti Olùgbàlà wa? Şé a ti mọ̀ Kristi rí pé Ó fi èniyàn lé ẹ̀wọ̀n tàbí lóri ohun èlò iyà, nítorí pé wọn kò san ọ̀lá fún Un gẹ̀gẹ̀ bí Ọ̀ba ọ̀run? Şé a gbọ̀ ohùn Rẹ̀ rí tí Ó fi dá àwọn tí kò gbà á lẹ̀bi ikú? Nígbà tí àwọn èniyàn ilú kan ní Samaria fi ẹ̀gàn hàn án, àpósítélì Johanu kún fún ibinú, ó sì bèèrè pé: ‘Olúwa, ẹ̀ O fẹ̀ kí a paşẹ̀ pé kí iná sọ̀kalẹ̀ láti ọ̀run, kí ó sì run wọn, gẹ̀gẹ̀ bí Éljà ti ẹ̀?’ Jesu fi àánú wo ọ̀mọ-ẹ̀yin Rẹ̀, Ó sì bá ẹ̀mí líle rẹ̀ wí, ní sisọ̀ pé: ‘Nítorí Ọ̀mọ èniyàn kò wá láti pa ẹ̀mí èniyàn run, bí kò ẹ̀ láti gbà wọn là.’ Luku 9:54, 56. Ẹ̀mí tí aşojú tí wọn n̄ pé ní ti Kristi n̄ fi hàn yàtò tó bèẹ̀ sí ti Kristi.”

“Şoşşì Romu báyii n̄ fi ojú rere hàn sí ayé, ó sì n̄ bo àkọ̀silẹ̀ iwà ikà tí ó burú jù lọ̀ rẹ̀ pẹ̀lú àwíwí idáláre. Ó ti wọ̀ ara rẹ̀ ní aşọ̀ tí ó dàbí ti Kristi; şùgbọ̀n kò yí padà. Gbogbo ilàna ẹ̀kọ̀ ijọ̀ pàápàá tí ó wà ní àwọn igbà àtijọ̀ şì wà lónií. Àwọn ẹ̀kọ̀ tí a dá silẹ̀ ní àwọn àkókò ọ̀kúnkún jù lọ̀ ni wọn şì n̄ di mú. Kí ẹ̀nikẹ̀ni má ẹ̀ tan ara rẹ̀ je. Ijọ̀ pàápàá tí àwọn Pùròtẹ̀sítànti ti múra tán báyii láti bọ̀wọ̀ fún ni ijọ̀ kan nàá tí ó jọ̀ba lóri ayé ní ojọ̀ Ìmúpadàbọ̀şípò, nígbà tí àwọn èniyàn Ọ̀lọ̀run dide, pẹ̀lú ewu ẹ̀mí wọn, láti şì iwà búburú rẹ̀ payá. Ó ní igbéraga kan nàá àti ifojúsùn onígbéraga kan nàá tí ó fi n̄ ẹ̀ olóri lóri àwọn ọ̀ba àti àwọn ọ̀mọ-aládé, tí ó sì n̄ jẹ̀ ẹ̀tọ̀ aşẹ̀ tí ó jẹ̀ ti Ọ̀lọ̀run nikan. Ẹ̀mí rẹ̀ kò dín kù nínú ikà àti işàkóso-apákan lónií ju bí ó ti rí lọ̀ nígbà tí ó pa ọ̀minira èniyàn run, tí ó sì pa àwọn mímọ̀ ti Ẹ̀ni Gíga Jù Lọ̀.”

“Ìjọ̀ba pọ̀pù gan-an ni ohun tí àşọtẹ̀lẹ̀ ti sọ̀ pé yóò jẹ̀, ipẹ̀yindà àwọn àkókò ikẹ̀yin. 2 Tẹ̀şalóníkà 2:3, 4. Ó jẹ̀ apá kan nínú ilàna rẹ̀ láti gba iwà tí yóò dára jùlọ̀ láti mú ète rẹ̀ ẹ̀; şùgbọ̀n lábẹ̀ irisi aláidúróşinşin bí ti alángàn, ó fi májèlé aláiyípadà ti ejọ̀ pamó. ‘Kò yẹ̀ kí a pa igbàgbọ̀ mọ̀ pẹ̀lú àwọn aládámò, tàbí àwọn ẹ̀ni tí a fura sí pé wọn ní ẹ̀sùn àdámò’ (Lenfant, idipò 1, ojú-iwé 516), ni ó kéde. Şé agbára yii, ẹ̀ni tí àkọ̀silẹ̀ rẹ̀ fún egbẹ̀rún ọ̀dún ti kọ̀ sínú ẹ̀jẹ̀ àwọn ẹ̀ni mímọ̀, ni a ó sì báyii jẹ̀wọ̀ gẹ̀gẹ̀ bí apá kan ti ijọ̀ Kristi?”

“Kí í ẹ̀ láisi idí ni a ti gbé idálẹ̀kọ̀ yí kalẹ̀ ní àwọn orílẹ̀-èdè Pùròtẹ̀sítànti pé Kátólíkì kò yà gédégbé kúrò lódò Pùròtẹ̀sítànti bí ó ti rí ní àwọn àkókò işáájú. Iyípadà kan ti wáyẹ; şùgbọ̀n iyípadà nàá kò sí nínú ipò pọ̀pù. Kátólíkì ní tòótọ̀ jọ̀ púpọ̀ nínú Pùròtẹ̀sítànti tí ó wà báyii, nítorí Pùròtẹ̀sítànti ti bàjẹ̀ gidigidi láti ojọ̀ àwọn Atúnşẹ̀.”

“Bí àwọn ijọ̀ Pùròtẹ̀sítànti ẹ̀ ń wá ojú rere ayé, ifẹ̀ àròşò ti fọ̀jú wọn. Wọn kò rí i pé wọn n̄ ka a sí ohun tó tọ̀ láti gba rere gbọ̀ nípa gbogbo ibi, àti gẹ̀gẹ̀ bí àbájáde tí kò lè yà kúrò nínú rẹ̀, níkẹ̀yin wọn yóò gba ibi gbọ̀ nípa gbogbo rere. Dípò kí wọn dúró láti dáàbò bo igbàgbọ̀ tí a ti fi lé àwọn ẹ̀ni mímọ̀ lówọ̀ leşkan soşo, nísinsin yii wọn ti n̄ ẹ̀ bí ẹ̀ni pé wọn n̄ toşọ̀ àforíjì lówọ̀ Róòmù nítorí èrò wọn tí kò ní ifẹ̀ sí i nípa rẹ̀, wọn sì n̄ bèbẹ̀ àforíjì nítorí imúra-ẹ̀ni-nikan wọn.”

“Egbé n̄lá kan, àní lára àwọn tí kò wo Ijọ̀ Romanu pẹ̀lú ojú rere, kí í mọ̀ ewu púpọ̀ tí ó wà nínú agbára àti ipa rẹ̀. Ọ̀pọ̀ èniyàn n̄ tẹ̀nu mọ̀ ọ̀n pé ọ̀kúnkún ọ̀gbọ̀n àti iwà rere tí ó gbilẹ̀ ní àkókò Àárín Ọ̀rúndún ni ó şèránwọ̀ fún itànkálẹ̀ àwọn ẹ̀kọ̀ igbàgbọ̀ rẹ̀, àwọn igbàgbọ̀ asán rẹ̀, àti

ininilára rẹ, àti pé ìmòye tí ó pọ sí i ti àkókò òde òní, itànkálẹ̀ ìmò káàkiri ní gbogbogbò, àti ifẹ̀ òminira tí ñ pọ sí i ní òràn èsìn, ñ dí àjínde àifaradà àti ikà jẹ. Èrò gan-an pé irú ipò bẹ̀e yóò wà ní àkókò ìmólẹ̀ yíi ni a ñ fi ẹ̀yà. Òótó ni pé ìmólẹ̀ ñlá, nípa ogbón, nípa iwà rere, àti nípa èsìn, ñ tàn sórí iran yíi. Nínú ojúewé tí a sí silẹ̀ ti Ọ̀rọ̀ Mímọ̀ Ọ̀lọ̀run, a ti tú ìmólẹ̀ láti ọ̀run sórí ayé. Şùgbón ó yẹ kí a rántí pé bí ìmólẹ̀ tí a fi fún èniyàn ẹ̀ pọ̀ tó, bẹ̀e ni òkùnkùn àwọn tí ñ yí i padà, tí wọn sì kọ̀ ó, ẹ̀ pọ̀ tó.”

“Ikẹ̀kọ̀ Bibéli pẹ̀lú ẹ̀mí adúra yóò fi iwà gidì ti ijo pòòpù hàn fún àwọn Púròtẹ̀sítàntì, yóò sì mú kí wọn kóríira rẹ, kí wọn sì yàgò fún un; şùgbón ọ̀pọ̀lopò èniyàn gbón ní ojú ara wọn tó bẹ̀e tí wọn kò fi rí àní láti fi irẹ̀lẹ̀ wá Ọ̀lọ̀run kí a lè darí wọn sínú òtító. Bí wọn tilẹ̀ ñ yangàn nípa ìmólẹ̀ tí wọn ní, wọn kò mọ̀ Ìwé Mímọ̀ àti agbára Ọ̀lọ̀run. Wọn gbọ̀dò ní ọ̀nà kan láti mú ẹ̀rí ọ̀kàn wọn balẹ̀, wọn sì ñ wá ohun tí kò ní ẹ̀mí tó bẹ̀e tí kò sì ní fi wọn silẹ̀ ní itijú. Ohun tí wọn ñ fẹ̀ ni ọ̀nà kan láti gbàgbé Ọ̀lọ̀run tí yóò dà bí ọ̀nà irántí Rẹ. Ijo pòòpù bá a mu dáadáa láti pèsè fún àní gbogbo irú àwọn wọnyí. A ti pèsè rẹ̀ silẹ̀ fún ẹ̀ka méji ti aráyé, tí ó fẹ̀rẹ̀ bo gbogbo ayé—àwọn tí yóò fẹ̀ gba igbàlà nípa işẹ̀ rere wọn, àti àwọn tí yóò fẹ̀ gba igbàlà nínú ẹ̀şẹ̀ wọn. Níhìn-ín ni àşírí agbára rẹ̀ wà.”

“A ti fi hàn pé ojọ̀ òkùnkùn ogbón ñlá jẹ̀ ohun tí ó şojú rere fún àşeyorí ijo pàápàá. A ó sì tún fi hàn pé ojọ̀ ìmólẹ̀ ogbón ñlá jẹ̀ pẹ̀lú ohun tí ó şojú rere fún àşeyorí rẹ. Ní àwọn àkókò tí ó ti kojá, nígbà tí èniyàn wà láisi ọ̀rọ̀ Ọ̀lọ̀run àti láisi ìmò òtító, a fi ibọ̀jú bo ojú wọn, a sì dẹ̀kùn ẹ̀gbẹ̀gberún èniyàn, tí wọn kò rí àwọn tí a tẹ̀ silẹ̀ fún ẹ̀şẹ̀ wọn. Ní iran yíi, ọ̀pò ni ìmólẹ̀ itan àwọn àròjinlẹ̀ èniyàn ñ dán ojú wọn lójú, “ìmò-ìjinlẹ̀ tí a ñ pè ní bẹ̀e ní èké;” wọn kò mọ̀ àwọn náà, wọn sì ñ rìn wọ̀ inú rẹ̀ bí ẹ̀ni pé a fi ibọ̀jú bo ojú wọn. Ètẹ Ọ̀lọ̀run ni pé kí agbára ogbón èniyàn jẹ̀ ohun tí a gbà gégé bí ẹ̀bùn láti ọ̀dò Èlédàá rẹ, kí a sì lò ó nínú işẹ̀ òtító àti òdodo; şùgbón nígbà tí a bá ñ tojú igbéraga àti ifẹ̀ ipò gíga, tí èniyàn sì gbé àwọn àròko tiwọn ga ju ọ̀rọ̀ Ọ̀lọ̀run lọ, nígbà náà ni ìmòye lẹ̀ ẹ̀şẹ̀ ipalára tí ó pọ̀ ju àimò lọ. Báyi ni ìmò-ìjinlẹ̀ èké ti ojọ̀ wa yíi, tí ñ ba igbàgbó nínú Bibéli jẹ, yóò fi hàn pé ó şaşeyorí pẹ̀lú nínú pípèsè ọ̀nà fún gbigba ijo pàápàá, pẹ̀lú àwọn irísí rẹ̀ tí ñ wu ni lójú, gégé bí ididèná ìmò ti şaşeyorí nínú şíşí ọ̀nà fún igbèga rẹ̀ ní Àwọn Àkókò Òkùnkùn.”

“Nínú àwọn işísẹ̀ tí ñ lọ lówólówó ní Orílẹ̀-Èdè Amérikà láti rí itilẹ̀yìn ijoba fún àwọn ilé-ışẹ̀ àti àşà ilò ti ijo, àwọn Píròtẹ̀sítàntì ñ tẹ̀ lẹ̀ àwọn igbésè àwọn ọ̀mọ-ẹ̀yìn pòòpù Róòmù. Rára o, ó ju bẹ̀e lọ, wọn ñ sí ilẹ̀kùn silẹ̀ fún ẹ̀şẹ̀ pòòpù láti tún gba ipò àşẹ̀ gíga padà ní Amérikà ti Píròtẹ̀sítàntì, ẹ̀yí tí ó ti pàdànu ní Ayé Àtijọ̀. Àti pé ohun tí ñ fún işísẹ̀ yíi ní itumọ̀ tí ó pọ̀ sí i ni òtító náà pé ohun pàtàkì jùlọ̀ tí a ñ ronú lẹ̀ lóri ni fifi itọ̀jú ojọ̀ Àikú lélé gégé bí ọ̀fin—àşà kan tí ó ti ara Róòmù wá, tí ó sì jẹ̀ ẹ̀yí tí obinrin náà ñ sọ̀ pé ó jẹ̀ àmì àşẹ̀ rẹ. Ẹ̀mí ẹ̀şẹ̀ pòòpù ni—ẹ̀mí ifaramọ̀ sí àwọn àşà ayé yíi, ibọ̀wọ̀ fún àşà ibilẹ̀ èniyàn ju àwọn àşẹ̀ Ọ̀lọ̀run lọ—ni ó ñ gba inú àwọn ijo Píròtẹ̀sítàntì kojá, tí ó sì ñ darí wọn lọ láti ẹ̀şẹ̀ kan náà ti gbígbé ojọ̀ Àikú ga, ẹ̀yí tí ẹ̀şẹ̀ pòòpù ti ẹ̀şẹ̀ şáájú wọn.”

“Bí akawé bá fẹ̀ lóye àwọn ohun èlò tí a ọ̀ò lò nínú ijà tí ñ bọ̀ ní kánkán, kò ní ẹ̀şẹ̀ ju kí ó topasẹ̀ àkọsilẹ̀ àwọn ọ̀nà tí Róòmù lò fún ètẹ̀ kan náà ní àwọn igbà àtijọ̀. Bí ó bá fẹ̀ mọ̀ bí àwọn ọ̀mọ̀ ijo Pápá àti àwọn Píròtẹ̀sítàntì tí wọn darapọ̀ yóò ẹ̀şẹ̀ bá àwọn tí ñ kọ̀ àwọn ẹ̀kọ̀-igbàgbó wọn, ẹ̀ jẹ̀ kí ó wo ẹ̀mí tí Róòmù fi hàn sí ojọ̀ İsinmi àti sí àwọn olùdààbò bọ̀ ó.”

“Àwọn àṣẹ ọba, àwọn ìgbimọ̀ àgbáyé, àti àwọn òfin ijọ tí agbára ayé n gbé ró ni wọn jẹ àwọn ìgbésè tí wọn fi mú kí àjọyọ̀ keferi nàà dé ipò olá rẹ̀ nínú ayé Kristeni. Ìgbésè àkókó ní gbangba láti fi mú itojú ojò Àìkú ṣe ni òfin tí Kónsítántínù ṣe kalẹ̀. (A.D. 321) Àṣẹ̀ yìí béèrè pé kí àwọn ará ilú sinmi ní “ojó olólá ti oòrùn,” ṣùgbón ó jẹ́ kí àwọn ará igberiko máa bá iṣẹ̀ iṣẹ̀-ogbin wọn lọ. Bí ó tilẹ̀ jẹ́ pé ní tòótó ó jẹ́ òfin àwọn keferi, ọba nàà fi agbára mú un ṣe léyìn tí ó ti fi ẹnu gba ẹ̀sìn Kristeni.”

“Nítorí pé àṣẹ̀ ọba kò fi hàn pé ó jẹ́ àfidípò tó péye fún àṣẹ̀ Olórùn, Eusebius, bíṣọ̀bù kan tí ó n wá ojú rere àwọn ọmọ-aládé, tí ó sì jẹ́ ọrẹ̀ àtàtá àti alátéléwọ̀ Constantine, gbé ẹ̀sùn nàà kalẹ̀ pé Kristi ti yí Ojò Ìsinmi padà sí ojò Àìkú. Kò sí ẹ̀rí kan soṣo láti inú Ìwé Mímọ̀ tí a mú wá gégé bí idánilójú ẹ̀kọ̀ tuntun nàà. Eusebius fúnra rẹ̀, láimọ̀mọ̀, jẹwọ̀ ẹ̀ké rẹ̀, ó sì tọka sí àwọn akòdásilẹ̀ gidì iyipadà nàà. ‘Gbogbo ohun,’ ni ó wí pé, ‘ohunkóhun tí ó jẹ́ ojúṣe láti ṣe ní Ojò Ìsinmi, àwọn wọnyí ni àwa ti yí padà sí Ojò Oluwa.’—Robert Cox, Sabbath Laws and Sabbath Duties, ojúewé 538. Ṣùgbón àrìyànjiyàn ti ojò Àìkú, bí ó tilẹ̀ jẹ́ pé kò ní ipilẹ̀ kankan, ṣiṣe láti mú kí àwọn èniyàn túbò láyà láti tẹ̀ Ojò Ìsinmi Oluwa mólẹ̀. Gbogbo àwọn tí ó fẹ́ kí ayé bojá fún wọn gba àjọyọ̀ tí ó gbajúmọ̀ nàà.”

“Bí ipò pòopù ṣe di mímúlẹ̀ gbogbọ̀n, iṣe gbígbé ojò Àìkú ga ni a sì tẹ̀sìwájú nínú rẹ̀. Fún ìgbà díẹ̀, àwọn èniyàn máa n ṣiṣe iṣe àgbẹ̀ nígbà tí wọn kò bá lọ sí ṣọ̀ṣì, a sì ṣì n kà ojò keje sí Sábáàti. Ṣùgbón diẹ̀díẹ̀ a ṣe iyipadà kan. A fòfin dè àwọn tí wọn wá ní ipò mímọ̀ kí wọn má ṣe dájọ̀ nínú ijámbá òfin abélé kankan ní ojò Àìkú. Kò pé léyìn nàà, a pàṣẹ̀ fún gbogbo èniyàn, láika ipò wọn sí, pé kí wọn yàgò fún iṣe ojoojúmọ̀, ní ijìyà owó itanràn fún àwọn òmìnira, àti inà fún àwọn iránsẹ̀. Léyìn nàà, a pa á lase pé kí a fiyà jẹ̀ àwọn olórò pèlú isonù idájí ohun-ini wọn; ní ikeyin sì, pé bí wọn bá ṣì n le koko, kí a sọ wọn di ẹ̀rú. Àwọn ọmọ̀ ipele-kẹ̀hìn ni a óò jẹ́ kí wọn jìyà ikólọ̀ kúrò ní ilẹ̀ títí láé.”

“A tún pé iṣe iyanu wá sí iránlówọ̀. Láàárín àwọn iṣe iyanu mífiràn, a ròyìn pé bí àgbẹ̀ kan tí ó fẹ́ lọ ṣagbe oko rẹ̀ ní ojò Àìkú ṣe n fọ̀ ikò rẹ̀ mó pèlú irin kan, irin nàà dì mó ọwọ̀ rẹ̀ ṣinṣin, ó sì gbé e kiri pèlú ara rẹ̀ fún ọdún méjì, ‘sí irora àti itijú rẹ̀ tí ó pọ̀ ju.’—Francis West, Historical and Practical Discourse on the Lord’s Day, ojú-iwé 174.

“Nígbà tó yá, pòopù nàà fi itónisónà hàn pé kí àlùfáà paríṣi kilò fún àwọn tí n rú ojò Àìkú, kí ó sì rò wọn pé kí wọn lọ sí ṣọ̀ṣì, kí wọn sì gbádúrà wọn, kí wọn má bàa mú àjálù nílá kan wá sórí ara wọn àti àwọn aládúúgbò wọn. Ìgbimọ̀ ṣọ̀ṣì kan mú ẹ̀rí yìí wá síwájú, èyí tí a ti lò ní ọ̀nà tí ó gbilẹ̀ tó bẹ̀, àní láàárín àwọn Pùròtẹ̀sítànti pèlú, pé nítorí tí mànámáná lù àwọn èniyàn kan nígbà tí wọn n ṣiṣe lójó Àìkú, ó gbọ̀dọ̀ jẹ́ Sábáàti. ‘Ó hàn gbangba,’ ni àwọn olórí ijọ̀ nàà sọ, ‘bí inú Olórùn ti bí tó lórí ifojúdi wọn sí ojò yìí.’ Léyìn nàà ni wọn ṣe ipè pé kí àwọn àlùfáà àti àwọn iránsẹ̀ ijọ̀, àwọn ọba àti àwọn ọmọ-aládé, àti gbogbo àwọn olóòótó èniyàn ‘lo gbogbo isapá àti itojú wọn títí dé òpin kí a lè mú ojò nàà padà sí olá rẹ̀, àti pé, nítorí olá Ìsin Kristeni, kí a máa pa á mó ní ifokànsin púpọ̀ sí i ní àkókò tí n bọ̀.’—Thomas Morer, Discourse in Six Dialogues on the Name, Notion, and Observation of the Lord’s Day, ojú-iwé 271.”

“Níwọn bí àwọn ipinnu àwọn ìgbimọ̀ ṣe hàn pé wọn kò tó, a bẹ̀ ẹ̀ àwọn aláṣe ayé kí wọn fi àṣe òfin kan jáde tí yòò mú ibèrù wọ̀ ọkàn àwọn èniyàn, tí yòò sì fi ipá mú wọn dáwọ̀ iṣe dúró ní ojò Àìkú. Ní sínòdì kan tí a ṣe ní Róòmù, a tún fi gbogbo àwọn ipinnu isáájú múlẹ̀ pèlú agbára àti olá nílá tí ó pọ̀ sí i. A sì tún fi wọn sínú òfin ijọ̀, àwọn aláṣe ijọ̀ba sì mú wọn ṣiṣe jákẹ̀jádò

fereṣe jẹ gbogbo ilẹ Kristẹndómù. (Wo Heylyn, History of the Sabbath, pt. 2, ch. 5, sec. 7.)”

“Síbèsibè àìsì àṣe Mímọ nípa fifi ojọ Àìkú pa mó fa idámú kì í ṣe diẹ. Àwọn èniyàn béèrè ètọ àwọn olúkọ wọn láti fi ikéde pípé Jèhófà silẹ pé, ‘Ojọ keje ni Ìsinmi Olúwa Ọlórún rẹ,’ kí wọn lè bojá fún ojọ oòrùn. Láti fi kún àìní ẹrì Bíbélì, ó di dandan kí wọn lo àwọn ọ̀nà miíràn. Alágbára olùgbèjà kan fún ojọ Àìkú, ẹni tí, ní àkókò iparí ọ̀rúndún kejilá, ṣàbèwò sí àwọn ijọ ilẹ̀ Gẹ̀ẹ̀sì, ni àwọn ẹ̀lẹ̀rìí olóòótọ́ fún òtítọ́ tako; àwọn isapá rẹ̀ sì jẹ̀ aláíní èso tó bèẹ̀ gẹ́é tí ó fi kúrò ní ilẹ̀ nàà fún igbà diẹ̀, ó sì ní wá ọ̀nà kan láti fi mú kí ẹ̀kọ́ rẹ̀ ní agbára. Nígba tí ó padà, a ti pèsè ohun tí ó ṣaláíní nàà, àti nínú iṣẹ̀ rẹ̀ lẹ̀yìn nàà ó ní àṣeyọ̀rí tó pọ̀ sí i. Ó mú iwé àkájọ́ kan wá pẹ̀lú rẹ̀ tí ó sọ pé ó ti ọ̀dọ́ Ọlórún tikára Rẹ̀ wá, èyí tí ó ní àṣe tí a nílò fún pípa ojọ́ Àìkú mó, pẹ̀lú ihalẹ̀ burúkú láti ba àwọn aláìgbóràn lẹ̀rù. A sọ pé iwé yí, tí ó ṣeyebíye—bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé ètàn àfàwọ̀ra burúkú ni gẹ́gẹ́ bí ilàna tí ó ní tẹ̀wọ́ gbé—ti ṣubú láti ọ̀run wá, àti pé a rí i ní Jérúsálẹ̀mù, lórí pẹ̀pẹ̀ St. Simeon, ní Gólgotá. Ṣùgbọ̀n ní tòótọ́, ààfin pónítífikà ní Róòmù ni ibi tí ó ti jáde. Itanṣe àti àfàwọ̀ra láti mú agbára àti àlàáfíà ijọ̀ dàgbà ni a ti kà sí ohun tí ó bófin mu ní gbogbo àkókò lábẹ̀ àkóso pápà.”

“Iwé àkájọ́ nàà fòfin de iṣẹ̀ láti wákàtí keṣàn-án, iyeṅ aago mẹ̀ta ọ̀sán ojọ́ Àbámẹ̀ta, tí tí di ìribomi oorun ojọ́ Ajé; a sì kéde pé a ti fi ọ̀pọ̀lọ̀pọ́ iṣẹ̀ iyanu jẹ̀rìí sí àṣe rẹ̀. A sọ pé àwọn ẹ̀ni tí wọn bá ní ṣiṣẹ̀ kojá àkókò tí a yàn ni àrùn àìlera ìrìn-ọ̀wọ́ àti ìrìn-ẹ̀sẹ̀ máa lù. Agbẹ̀ ọ̀lo kan tí ó gbìyànjú láti lo ọ̀kà rẹ̀, rí i pé dípò iyeṣun, iṣàn èjẹ̀ kan ní ṣàn jáde, kẹ̀kẹ̀ ọ̀lo nàà sì dúró ṣinṣin láika agbára líle tí omi fi ní ṣàn lo. Obìnrin kan tí ó fi iyeṣun tútù sínú adirò rí i pé ó ṣi tútù lájẹ̀ nígbà tí ó yọ ọ́ jáde, bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé adirò nàà gbóná gidigidi. Èlòmíràn tí ó ti pèsè iyeṣun tútù rẹ̀ fún sísè ní wákàtí keṣàn-án, ṣùgbọ̀n tí ó pinnu láti fi í silẹ̀ tí tí di ojọ́ Ajé, rí i ní ojọ́ keji pé agbára Ọlórún ti sọ ọ́ di búrẹ̀di, tí a sì ti yan án. Okùnrin kan tí ó yan búrẹ̀di lẹ̀yìn wákàtí keṣàn-án ní ojọ́ Àbámẹ̀ta rí i pé, nígbà tí ó bù ú ní òwúrọ́ ojọ́ keji, èjẹ̀ bèrè sí i jáde lára rẹ̀. Nípa irú àwọn àròsọ asán àti igbàgbọ́ òkùnkùn bèẹ̀ ni àwọn alátílẹ̀yìn ojọ́ Àìkú gbìyànjú láti fidí iwà mímọ́ rẹ̀ múlẹ̀. (Wo Roger de Hoveden, Annals, vol. 2, ojú-iwé 526–530.)”

“Ní Scotland, gẹ́gẹ́ bí ní England, a mú ibòwọ́ tó pọ̀ síi fún Ojọ́ Àìkú wá nípa pípa apá kan ti Sábá àtijọ́ mó pọ́ mó ọ̀n. Ṣùgbọ̀n àkókò tí a ní láti pa mó yà sọtọ́ gẹ́gẹ́ bí mímọ́ yàtọ́. Àṣe kan láti ọ̀dọ́ ọ̀ba Scotland kéde pé, ‘Ó yẹ́ kí a ka Saturday láti aago méjilá ọ̀sán sí mímọ́,’ àti pé kò sí ọ̀kùnrin kankan, láti àkókò nàà tí tí di òwúrọ́ Monday, tí yòò fi ara rẹ̀ sínú iṣẹ̀ ayé.—Morer, ojú-iwé 290, 291.

“Ṣùgbọ̀n láika gbogbo isapá láti fi mú imímọ́ ojọ́ Àìkú dúró ṣinṣin sí, àwọn Pápá fúnra wọn jẹ̀wọ́ ní gbangba àṣe Ọlórún ti ojọ́ isinmi àti ipilẹ̀ṣe èniyàn ti ètò tí a fi rọ̀pọ́ rẹ̀. Ní ọ̀rúndún keṣìndínlógún, igbimọ́ Pápá kan sọ ní kedere pé: ‘Kí gbogbo àwọn Kristẹni rántí pé Ọlórún ti yà ojọ́ keje sí mímọ́, a sì ti gbà á, a sì ti pa á mó, kì í ṣe láàárín àwọn Júù nikan, bí kò ṣe láàárín gbogbo àwọn miíràn tí wọn ní jẹ̀wọ́ pé àwọn ní sin Ọlórún; bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé àwa Kristẹni ti yi ojọ́ isinmi wọn padà sí Ojọ́ Oluwa.’—Ibid., ojú-iwé 281, 282. Àwọn tí wọn ní fi ọ̀wọ́ bà òfin àtòrunwá jẹ̀ kò ṣe aláimọ́ nípa iwà iṣẹ̀ wọn. Wọn ní gbé ara wọn ga ju Ọlórún lo ní imọ̀mọ́.”

“Àpẹ̀rẹ̀ kan tí ó ṣe kedere gidigidi nípa ilàna Róòmù sí àwọn tí kò fara mó ọ̀n ni a fi hàn nínú inúnibíni gígùn tí ó sì kún fún èjẹ̀ sí àwọn Waldenses, diẹ̀ nínú wọn jẹ̀ àwọn olúṣọ́ Ojọ́ Ìsinmi. Àwọn miíràn sì jìyà ní ọ̀nà kan nàà nítorí isòtítọ́ wọn sí àṣe keṣin. Itàn àwọn ijọ́ Ethiopia àti Abyssinia ní itumọ́ pàtàkì ní pàtàkì. Láàárín òkùnkùn Àwọn Àkókò Òkùnkùn, a kò tún rí àwọn

Pèlú àwọn olùkòni Pùròtèsítàntì, ijéwọ̀ àṣẹ̀ Ọlórún kan náà wà fún pípa ojó Àìkú mó, àti àìní èrì Mímọ̀ kan náà, gégé bí ó ti wà pèlú àwọn aṣáájú Pápà tí wọn dá àwọn isẹ̀ iyanu kalẹ̀ láti fi dípò àṣẹ̀ kan láti ọ̀dọ̀ Ọlórún. Àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ pé a máa fi idájọ̀ Ọlórún bọ̀ wólú sórí ènìyàn nìtorí irúbo wọn sí Sábáàti ojó Àìkú, a ó tún máa sọ̀ ọ̀; ó ti bèrẹ̀ sí í jẹ̀ ohun tí a n fi ipá tẹnu mólẹ̀. Àti pé ìgbésẹ̀ kan láti fi agbára mú kí a pa ojó Àìkú mó n yarayara ní í gba ilẹ̀.”

“Ijọ̀ ti Romu jẹ̀ àgbàyanu nínú ọ̀gbọ̀n àrẹ̀kẹ̀rẹ̀kẹ̀ àti ẹ̀tàn rẹ̀. Ó lè ka ohun tí n bọ̀. Ó n dúró de àkókò rẹ̀, níwọn bí ó ti rí i pé àwọn ijọ̀ Pùròtèsítàntì n fi ọ̀láfún un nípa gbígba ojó isinmi èké náà, àti pé wọn n pèsè láti fi ipa mú un ṣisẹ̀ nípasẹ̀ ọ̀nà gan-an tí ọ̀un tikára rẹ̀ lò ní àwọn ojó ìgbààni. Àwọn tí n kọ̀ imólẹ̀ ọ̀títọ̀ sílẹ̀ yóò sì wá irànlówọ̀ agbára yìi tí ó pe ara rẹ̀ ní aláìṣe-àṣìṣe láti gbé ètò kan ga tí ó ti ọ̀dọ̀ rẹ̀ ti wá. Bí yóò ṣe yára wá ran àwọn Pùròtèsítàntì lówọ̀ nínú isẹ̀ yìi kí í ṣe ohun tí ó sòro láti fojú inú wò. Ta ni ó lóye ju àwọn aṣáájú pòòpù lọ nípa bí a ṣe n bá àwọn tí kò gbọ̀ràn sí ijọ̀ lò?”

“Ijọ̀ Roman Kátólíiki, pèlú gbogbo àwọn ẹ̀ka àti itànkálẹ̀ rẹ̀ káàkiri ayé, dá egbé ñlá kan ṣoṣo sílẹ̀ lábẹ̀ isàkóso itẹ̀ pòòpù, tí a sì ṣe é láti sin ifẹ̀ àti ànfààní rẹ̀. Àwọn mílìọ̀nù ọ̀mọ̀ egbé rẹ̀, ní gbogbo orilẹ̀-èdè ayé, ni a kọ̀ láti ka ara wọn sí ẹnì tí a fi ifaramọ̀ wọn dè mó pòòpù. Kí orilẹ̀-èdè wọn tàbí ijọ̀ba wọn jẹ̀ èyíkéyí, a ní kí wọn ka àṣẹ̀ ijọ̀ sí ohun tí ó ga ju gbogbo àṣẹ̀ míràn lọ. Bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé wọn lè búra, ní fifi isòtítọ̀ wọn hàn sí orilẹ̀-èdè, síbẹ̀ lẹ̀yìn èyí ni èjẹ̀ ibúra ìgbọ̀ràn sí Rome wà, tí n tú wọn sílẹ̀ kúrò nínú gbogbo ilẹ̀rí tí ó lòdì sí ànfààní rẹ̀.”

“Itan jẹ̀rìí sí àwọn isapá ọ̀gbọ̀n-ọ̀nà rẹ̀ tí kò sì n yẹ̀ sílẹ̀ láti fi rọ̀ra wọ̀ inú ọ̀ràn àwọn orilẹ̀-èdè; àti nígbà tí ó bá ti rí ibi tí yóò fi gbé ẹ̀ṣẹ̀ kalẹ̀, láti tẹ̀ síwájú fún ifojúsùn tirẹ̀ gan-an, àní bí ó tilẹ̀ jẹ̀ sí iparun àwọn ọ̀mọ̀-aládé àti àwọn ènìyàn. Ní ọ̀dún 1204, Pòòpù Innocent III gba lówọ̀ Peter II, ọ̀ba Arragon, ibúra àgbàyanu yìi pé: ‘Èmi, Peter, ọ̀ba àwọn ará Arragon, jéwọ̀ mo sì ṣe ilẹ̀rí láti máa jẹ̀ olóòtítọ̀ àti onìgbọ̀ràn nígbà gbogbo sí olúwa mi, Pòòpù Innocent, sí àwọn arópò rẹ̀ Kátólíiki, àti sí Ijọ̀ Róòmù, àti láti pa ijọ̀ba mi mó ní ìgbọ̀ràn sí i pèlú ọ̀títọ̀, ní dídáàbò bo ìgbàgbọ̀ Kátólíiki, àti ní ṣisẹ̀ inúnibíni sí ibàjẹ̀ ẹ̀kọ̀-asínlọ̀gbọ̀.’—John Dowling, *The History of Romanism*, b. 5, ch. 6, sec.

“55. Èyí bá àwọn ibèèrè mu nípa agbára pónítífù Róòmù pé ‘ó jẹ̀ lábẹ̀ ọ̀fin fún un láti yọ̀ àwọn ọ̀ba-ọ̀ba kúrò ní ipò wọn’ àti pé ‘ó lè tú àwọn ọ̀mọ̀-abẹ̀ kúrò nínú ifaramọ̀ wọn sí àwọn aláakòso aláìṣòdodo.’—Mosheim, b. 3, cent. 11, pt. 2, ch. 2, sec. 9, note 17.

“È sì jẹ̀ kí a rántí i pé, ìgbéraga Róòmù ni pé kò yí padà láéláé. Àwọn ilàna Gírégòrì VII àti Innósentì III ṣì ni àwọn ilàna ti Sọ̀ṣì Kátólíiki ti Róòmù. Bí ó sì bá ní agbára nìkan, yóò fi wọn sí isẹ̀ pèlú agbára gíga báyí gan-an gégé bí ó ti ṣe ní àwọn ọ̀rúndún tí ó kojá. Àwọn Píròtèsítàntì kò mọ̀ díẹ̀ nípa ohun tí wọn n ṣe nígbà tí wọn dabaa láti gba irànlówọ̀ Róòmù ní isẹ̀ gbígbe ojó Àìkú sókè. Bí wọn ti n tẹ̀ síwájú láti mú ète wọn ṣe, bèè ni Róòmù n lépa láti tún agbára rẹ̀ fidí múlẹ̀, láti gba ipò gíga àṣẹ̀ rẹ̀ tí ó padànu padà. Kí a bá ti fi ilàna náà lélé lẹ̀kẹ̀kan ní Orilẹ̀-Èdè Amẹ̀ríkà pé ijọ̀ lè lo tàbí ṣàkóso agbára ipínlẹ̀; pé a lè fi àwọn ọ̀fin ayé mú àwọn isẹ̀ ijọ̀sin ṣe; ní kúkúru, pé àṣẹ̀ ijọ̀ àti ipínlẹ̀ ni yóò ṣàkóso èrì-ọ̀kàn, nígbà náà ni isẹ̀gun Róòmù ní ilẹ̀ yìi yóò dájú.”

“Ọ̀rọ̀ Ọlórún ti fi ikilọ̀ nípa ewu tí n bọ̀ hàn; bí a bá kọ̀ ọ̀ sílẹ̀ láìgbọ̀, ayé Píròtèsítàni yóò mọ̀ ohun tí àwọn ète Róòmù jẹ̀ ní tòótọ̀, nígbà tí yóò ti pé jù láti bó kúrò nínú ègè náà. Ọ̀un n dàgbà

sínú agbára ní ìdákéjé. Àwọn ẹ̀kọ̀ rẹ̀ n lo ipa wọn nínú àwọn gbongàn ìṣòfin, nínú àwọn ijọ, àti nínú ọ̀kàn àwọn èniyàn. Òun n kó àwọn ilé gíga rẹ̀ tí ó lólá, tí ó sì lágbara jọ, nínú àwọn ibi ìkòkò, níbi tí a ó ti tún àwọn inúnibíni rẹ̀ àtijọ̀ ṣe. Ní ọ̀nà àṣírí, láisí ifura kankan, òun n fi agbára mu àwọn ọ̀mọ-ogun rẹ̀ lágbara sí i láti mú àwọn ète tirẹ̀ ṣe nígbà tí àkókò bá dé fún un láti lu. Gbogbo ohun tí ó n fẹ̀ ni ipò ànfààní, àti pé a ti n fi èyí fún un tẹ̀lẹ̀. Kò ní pé a ó rí i, a ó sì ní ìrírí ohun tí ète àkójọ̀ Róòmù jẹ̀. Ènikẹ̀ni tí yóò gbà, tí yóò sì ṣẹ̀gboràn sí ọ̀rọ̀ Ọ̀lórún, nípa bèè yóò fa ẹ̀gàn àti inúnibíni sórí ara rẹ̀.” The Great Controversy, 563–581.